

Film, ki medtem, ko stvari minevajo, pripoveduje o tem, kaj ostaja. Nagovarja nas, da se ustavimo. Prislunemo pticam, škrlatom, tišini. Se zavemo, da smo, pa da je svet lep. Tudi ko si star. Še vedno ti ostane kaj, drevo, pa kakšna razvada. To je poseben film, v katerem nastopata posebno izjemni igralki s svojo ganljivo zgodbo. A o tem je težko pisati. In res je, kot nam je prišepnil režiser: slika pove več kot sto besed.

Tekst **URŠKA KRIŠELJ GRUBAR**
Foto: **VITO TOFAJ, ARHIV**

Svet je lep, tudi ko si star

Film
Deklica in
drevo s Štefko
Drolc in Ivanko
Mežan

V 83 minutah filma Deklica in drevo režiserja Vlada Škafarja največ časa nastopata dve veliki slovenski igralki, Štefka Drolc in Ivanka Mežan. Ljubljanska Drama se je ob projekciji za nekaj ur spremenila v čarobni kino, da sta se glavni igralki počutili čim bolj domače, saj sta na tem odru preživeli velik del svojih ustvarjalnih poti, po katerih še vedno stopata. Gledalci pa smo se lahko prepustili tankočutni pripovedi.

Štefka Drolc

Film je bil posnet v Beli krajini pri velikem, mogočnem hrastu, ki ima v filmu posebno vlogo. Pod njim se v vseh letnih časih spregovori veliko besed. Poleg Štefke Drolc in Ivanke Mežan nastopata Helena Koder in slikarka z dolgo kito Joni. »Na začetku sem mislil,

da delamo film o minevanju, zdaj vidim, da smo naredili film o tistem, kar ne mine,« je nekje dejal režiser Škafar.

Ko sta se nekaj minut pred začetkom po rdeči preprogi sprehodili Ivanka Mežan in Štefka Drolc, smo se odločili, da ju ne bomo nadlegovali z vprašanji. Preveč obveznosti je za njima v zadnjih tednih, prijetnih že, toda nista skrivali, da je kljub vsemu nenadoma vsega preveč, to bi utrudilo mlada telesa, kaj šele njuni. A leta imajo tudi svojo prednost. Ni treba več nositi teže vlog, lahko si privoščiš veselje ob drobnih rečeh in se z radostjo zavedaš, kako lepo je, da preprosto si.

Lahko bi dali več od sebe. Na platnu se pojavi Štefka Drolčeva na travniku. Iskreno nam spregovori o svoji mladosti, kako so se selili, pa o svoji nosečnosti pri rosnih 18 letih. O trenutku, ko je za to povedala svoji zelo verni materi: »Ko sem prišla k njej, je že vedela, čutila je. Imela je oči, polne solz, a

*Živeti – umreti je usoda naša,
a cilj nam je visoko posajen!
Glej to drevo: za usodo nič ne vpraša
a večno se bori za svoj namen.*
(Oton Župančič)

imela je smehljaj, ki me je rešil ljubezni, ki je bila kasneje izgubljena ...» Nič, kar je rečeno v filmu, ni na silo, morda za koga še preveč iskreno, če je lahko kdaj preveč iskrenega. »Vedno znova se moram naučiti živeti,« pove igralka, ki v tem filmu ne igra, temveč je. Spregovori o tem, kako smo ljudje preveč brezbrizni, lahko bi več dali od sebe, kaj več naredili, se postavili po robu nepravilnostim. »Eden naj da roko drugemu,« nas nagovarja na istem cvetočem travniku, zadaj pa se sliši petje ptic in škrlatov. »Veliko je seveda tudi stvari, o katerih ne spregovoriš. Pa vendar bi tako rada, tudi če sem stara, sebe urejala tako, da bi

mi bilo dobro pri duši. Da bi vedela, da ravnam prav. Da skušam vplivati tudi na bližnje tako, da bi bilo prav. Drugače je pa sreča imeti ljudi, ki jih imaš lahko rad brez zadržkov,« nam polaga besede v skledo.

Postavi si tudi vprašanje, po čem

Ivanka Mežan

Filma v redni kinematografski distribuciji ne bo, so pa načrtovane posamične projekcije »na zahtevo«: mišljeno je, da se ljudje v Kinodvoru prijavljajo na ogled, ko se jih zbere dovolj, pa bodo vsi obveščeni o terminu predvajanja filma. Producent obljublja, da bo posebno pozornost namenil starostnikom in se s pomočjo različnih inštitucij (Univerza za tretje življenjsko obdobje, Inštitut Antona Trstenjaka, Združenje društev upokojencev, Dnevni centri aktivnosti, Zlata leta, Vzajemnost itn.) zanje še posebno potrudil s projekcijami – organizirane bodo (lahko) po vsej Sloveniji, večinoma prihodnje leto.

hrepeni, in nam zaupa, da ima majhne želje, da bi rada potovala na kak travnik. »Še enkrat, drugo leto recimo.« Veliko več kot nase misli na svoje bližnje. »Dobro mi je, kadar vidim, kako so srečni majčkeni in veliki otroci.« In potem o hrastu, o tem mogočnem drevesu, ki stoji tam, na tistem travniku v Beli krajini. »Nisem vedela, da je hrast tako bogat v vejah.« In kaj ostane človeku na koncu, če je starost konec zemeljskega življenja? Drevo, pa kaka razvajena navada, je slišati glas Helene Koder.

Narava bo naredila, da bo prav.

Za poletjem pride jesen. Štefka se sprašuje, kje so bogovi, ko pa se taka groza dogaja po svetu. Ivanka je veliko bolj optimistična, čeprav je po naravi pesimistka, ampak si ne želi pokvariti lepega sončnega dne. »Narava bo naredila, da bo prav.« reče Ivanka. Štefka pa ne more pozabiti na grozote po svetu in na pamet, ki jo imamo, pa je ne uporabimo. »To ni prav. Ne bi smelo biti tako.« Ivanka jo potolaži, naj ne bo tako žalostna, saj je toliko lepih reči na tem svetu, ki ji pomagajo, da sploh živi. Še. Tako reče in v dvorani se zasliši nekaj smeha. »Ali mi-

»A veš, kaj mi je prišlo na misel? Sreča, da sva! Sreča ...«

sliš, da naju drevo posluša?« Prepričani sta, da ja, in se zagledata v hrastove razvejane veje. Hrast je preživel že viharje, ampak se bori, vztraja. V vseh letnih časih. Jesen je, ko sedita pod njim in zobata grozdje pa potico. Ivanka pove, da je jeseni žalostna, kot so žalostni cigani. »Ker potem pa pride mraz in drevo bo spalo. Jaz pa ne. Ne morem prespati zime.« Spet nekaj smeha v dvorani, pa tudi solze in smrkanje je slutiti, še posebej ko omenita poslavljanje zelo konkretno, nič več v metaforah. Ivanka vpraša Štefko, ali jo je kaj strah (konca), pa odgovori, da je ni. Zase ne, za druge bolj, sploh če kaj pride nepričakovano. Ivanki se zdi hudo, ko se staraš in se enkrat zaveš, da živiš le še v spominih, ampak potem se odločita, da bosta govorili o čem drugem. Mimogrede pa nas spomnita, kaj je pomembno. Da znamo poslušati, četudi le tišino. In da se je treba znati zavedati sreče, da so, da sta in da je svet lep. In potem sonce zaide. »Kot da ni nič hudega na svetu, vsaj za trenutek, vsaj za trenutek.« s posebno noto v glasu, ki jo zmorejo le prečiščene duše, pove Štefka. Pride še zima in z njo tišina. Veliko tišine in čas za razmislek. ■

Ivanka in Štefka na premieri filma

Vlado Škafar, rojen 1969 v Murski Soboti, med drugim soustanovitelj in programski vodja Slovenske kinoteke ter ustanovitelj filmskega festivala Kino Otok, je režiser filma Deklica in drevo, ki ga je označil »kot poklon ekipe velikima umetnicama Štefki Drolc in Ivanki Mežan.« Zakaj prav njima? »Čutil sem, da nam morata prav oni spregovoriti. Prav zdaj.« In kaj govorita njemu? »Najglasneje pripovedujeta njuni tišini. Da sta. Da okoli njiju teče čas in se zaljublja vanju.«

Helena Koder in Vlado Škafar